

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**“ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ
В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ
ТА РЕГІОНІВ”**

13-14 жовтня 2010 року

*Присвячується 80-тій річниці
Запорізького національного університету*

м. Запоріжжя 2010

ВПЛИВ ГАЛУЗЕВОЇ КОНЦЕНТРАЦІЇ НА РОЗВИТОК ІНТЕГРОВаних СТРУКТУР У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Для забезпечення ефективного функціонування в динамічних ринкових умовах суб'єкти господарювання зобов'язані постійно розвиватися. На сьогодні інтеграція є актуальною стратегією розвитку більшості підприємств для підвищення ефективності виробництва та стійкості їхнього функціонування.

Проте, розглядаючи створення інтегрованих структур, необхідно враховувати особливості розвитку та ступінь концентрації галузі, в якій функціонує суб'єкт. Виділяють чотири стадії процесу консолідації в галузі:

1. Початкова стадія: відсутність або незначна ринкова концентрація. Діяльність розпочинається з створення компаній у нових секторах економіки (наприклад, біотехнологія, виробництво органічних продуктів) або у підгалузях, що були відокремлені внаслідок консолідації галузей (виробництво заморожених напівфабрикатів, тіста), або у секторах, де щойно відбулись процеси дерегулювання або приватизації (електроенергетика, водопостачання, телекомунікації тощо). На цій стадії тільки починаються процеси консолідації та виникають ініціатори інтеграції, господарюючі суб'єкти прагнуть швидко нарощувати власні доходи та збільшувати частку ринку.

2. Стадія росту. Підприємства збільшують свої розміри шляхом купівлі (злиття, поглинання) конкурентів з їхніми частками ринку. Виникають об'єднання, що стають ініціаторами консолідації та інтеграції. Ступень концентрації в окремих галузях може досягати 45%. На цій стадії розвитку знаходиться борошномельно-круп'яна, макаронна, виноробна галузі харчової промисловості України. Також, наявні ознаки зростання відслідковуються у виробництві мінеральної води, яєць та яйцепродуктів.

3. Стадія спеціалізації. Розвиток галузі характеризується посиленням спеціалізації та продовженням агресивної консолідації. Успішні компанії концентрують зусилля у найбільш вигідному для себе секторі, захоплюючи все більш значні частки ринку, позбавляються від неефективних або другорядних підрозділів. Концентрація може сягати 70%. Зростання об'єднань відбувається переважно за рахунок злиття з іншими компаніями. На нашу думку, на цій стадії знаходиться олійно-жирова, лікєро-горілчана, кондитерська,

хлібопекарська, молочна, рибна та м'ясна галузі харчової промисловості України.

4. Стадія рівноваги та створення альянсів. Концентрація в галузі зростає до значних розмірів (90%) та досягає рівноваги. На ринку діє незначна кількість компаній. Суб'єкти господарювання вже не можуть зростати лише за рахунок внутрішніх ресурсів, можливості поглинати дуже обмежуються, і, як на другій стадії, відбувається консолідація майже рівних компаній (створення альянсів). Зокрема це стосується таких секторів, як виробництво пиво-безалкогольних напоїв, потіонових виробів. Ускладнюється можливість збільшення частки ринку, зростає державне антимонопольне регулювання. Компанії обирають стратегії відокремлення зростаючих підприємств від своїх основних фірм з намаганням створити нові сектори економіки (наприклад, низькі темпи зростання прибутків у виробництві пластичних безалкогольних напоїв призвело до виникнення самостійних секторів з виробництва напоїв-енерготоніків, ароматизованої та бутильованої питної води).

Таким чином, приймаючи рішення про створення інтегрованого об'єднання, злиття з іншим підприємством своєї галузі або вихід на інший ринок необхідно враховувати стадію консолідації, в якій перебуває галузь. Найбільш успішними такі кроки є на першій та другій стадіях. Майже 50% угод про злиття підприємств є невдалими, коли консолідація відбувається на стадії спеціалізації (третя стадія). На стадії рівноваги та альянсів (четверта стадія) крах чекає майже на 70% таких угод. Зокрема це пов'язано з дією антимонопольного законодавства та об'єктивним зменшенням прибутковості самої галузі.